

Ideell kulturallians yttrande över betänkandet Spela samman - en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet (SOU 2010:11)

Inledning

Ideell kulturallians är inte utpekad som remissinstans för betänkande av (SOU 2010:11) men önskar ge sitt yttrande. Vi är ett relativt nybildat nätverk som företräder 51 organisationer vilka verkar inom en rad skilda områden. Tillsammans är vi över 1 miljon medlemmar och gör arrangemang med en samlad publik på över 20 miljoner besökare årligen. Ideell kulturallians står för verksamheter som är starkt förankrat i det lokala kulturlivet och närhet till medborgarna. Vi är många engagerade som tillsammans skapar förutsättningar både för den professionella kulturen samtidigt som vi gör det möjligt för alla att delta och utöva kultur. Våra organisationer är också viktiga aktörer i att bredda kulturskaparnas arbetsmarknad. Tillsammans kan vi göra det möjligt att fler inom det civila samhället kan ta del av processerna med kulturplanerna och öka det regionala engagemanget för kulturpolitiken.

Ideell kulturallians är positiv över att det civila samhället och medborgarperspektivet uppmärksammas i kulturutredningen, propositionen och nu i samverkansutredningen. Ideell kulturallians ser en öppning mot ett erkännande av den ideella kultursektorn. Regeringens initiativ att bjuda in till fyra dialoger ser vi som ett inledande steg i en process att stärka förutsättningarna för ideell verksamhet och bjuda in den ideella kultursektorn i nationell och regional kulturpolitik.

Ideell kulturallians står för en verksamhet som till alla delar främjar de nationella kulturpolitiska målen. Vi finns över hela landet och våra aktiviteter är av stor betydelse på platser dit övriga kulturlivet inte når. Den ideella kultursektorn omfattas inte av begreppet kulturell infrastruktur men våra verksamheter anser vi vara nödvändiga för ett levande kulturliv. Därför borde ideella kultursektorn räknas som en del av infrastrukturen.

Regeringen säger i Tid för kultur att dialogen mellan företrädare för stat, landsting och kommuner och ideell kultursektor behöver utvecklas. Betydelsen av samarbete med det civila samhället lyfts fram. Det har här formulerats en tydlig idé om att den ideella kultursektorn nu ska få en plattform inom ramen för samtal att uttrycka sina egna villkor och behov. En ansats till att bredda kulturpolitiken är ett viktigt steg i rätt riktning men för att vi inte ska stanna där behöver det skapas bättre förutsättningar för den ideella kultursektorn. Variationerna mellan organisationer och regioner är stora. Behovet av stöd från regionen till ideella kultursektorn måste analyseras med utgångspunkt från organisationerna och de regionala förutsättningarna.

Regionala kulturplaner och beslut om medelstildelning

Förslaget om en ny kultursamverkansmodell utgår ifrån behoven hos staten, offentliga institutioner, landsting och kommuner. Utredningen ger intryck av att det redan finns etablerade former för samarbete inom regionerna mellan landsting och kommuner. Regionerna förutsätts ha etablerade kontakter med det civila samhället på kulturområdet, att regelbundna dialoger redan existerar(6.1). Avsiktsförklaringarna mellan staten och regionerna står som modell för eller som ett första steg för samverkan. Men i existerande avsiktsförklaringar mellan statens kulturråd och regionerna behandlar inte den ideella kultursektorn. De är därmed otillräckliga. *Den ideella kultursektorn bör i framtiden ingå i avsiktsförklaringarna.*

Inom en kort tidsperiod ska hela landet omfattas av samverkansmodellen. Regionala kulturplaner ska tas fram av landstingen i samverkan med kommunerna, efter samråd med länets kulturliv och det civila samhället (5.1.2). Det offentliga stödet till den ideella kultursektorn i regionerna kanaliseras idag oftast via

institutionerna. Det går inte att förutsätta att det finns upparbetade kontakter med organisationerna. Tvärtom kunskap och helhetsperspektiv på den ideella kultursektorn saknas både nationellt och regionalt.

Den ideella kultursektorn är bred och spretig. Insikten om att de stora kulturella samhällsinsatserna som organisationerna gör inte syns, har bidragit till behovet av samverkan. Organisationer har sökt sig till varandra för att gemensamt bli en viktig part i utvecklingen av den nya nationella kulturpolitiken. Ideell kulturallians ser också möjligheter att vara en part i utvecklingen av de regionala kulturplanerna. Utmaningen för den ideella kultursektorn är att flera av våra organisationer har svaga regionala strukturer. Amatörkulturorganisationerna har dessutom väldigt små centrala medel och har därmed än svårare att upprätthålla regionala nivåer. Organisationerna har inga tjänstemän/kvinnor som på arbetstid kan läsa in sig på förslagen till kulturplaner eller delta på möten som sker dagtid. Risken är stor att dem regionen möter på samråden är samma organisationer som man redan nu möter, de som har råd att ha anställda. Organisationerna inom ideella kultursektorn behöver träffas för att gemensamt stödja varandra till att vara en del i regionaliseringsprocessen. Internt behöver organisationerna samla sig och formulera de kulturpolitiska frågor som man önskar driva. Ideell kulturallians arbetar med att samla organisationerna regionalt men det arbetet kommer inte att vara möjligt i längden om det inte tillförs resurser till de regionala strukturerna inom ideella kultursektorn.

Syftet med statsbidraget är att säkerställa ett varierat regionalt kulturutbud. Kulturutbudet ska präglas av mångfald och kvalitet samt vara tillgänglig för alla. Den ideella kultursektorn är självklar del i det regionala kulturutbudet och våra verksamheter står för både mångfald och kvalitet.

- **Ideell kulturallians anser att i författningsförslaget, 7 § "Villkor för statsbidraget" ändras genom att ordet professionell tas bort. Paragrafen lyder; Statsbidraget får användas för 1. Teater-, dans- och musikverksamhet,**

Regeringen säger att villkoren för det civila samhället inom kulturområdet skall vara en central del av demokratin, att kunskapen om området skall fördjupas och spridas. För att möjliggöra och skapa trovärdighet till en sådan kulturpolitik krävs konkreta åtgärder.

- **Ideell kulturallians saknar i utredningen ett helhets perspektiv på vårt område, en omvärldsanalys av den ideella kultursektorns förutsättningar, värde och möjligheter att vara en aktiv partner i samråden.**
- **Ökade resurser till regionala strukturer inom den ideella kultursektorn för att möjliggöra att organisationerna kan vara aktiva i planeringen av regionala kulturplaner.**
- **Krav på samråd med den ideella kultursektorn är till intet förpliktande, i bästa fall ett utbyte av kunskap. Ideell kulturallians anser därför att de regionala kulturplanerna skall upprättas i samverkan med den ideella kultursektorn.**
- **Författningsförslaget 4 § "Regional kulturplan" skall utifrån Ideell kulturallians krav på samverkan, omformuleras enligt följande förslag: Grunderna för den regionala kulturplanen ska utarbetas i samverkan med länets kommuner och företrädare för berörda organisationer och kulturlivet i länet.**
- **Regionerna skall engagera sig aktivt i ideella kultursektorn genom att synliggöra och utvärdera det ideella kulturarbetet. Detta är nödvändigt för att säkerställa att kompetens om den ideella kultursektorn finns på den regionala nivån, politiskt och bland tjänstemän/kvinnor i förvaltningarna.**
- **Kulturplanerna skall omfatta förutsättningarna för ideellt kulturutövande och kulturellt arbete. Kulturplanerna ska beskriva hur stödformerna ser ut, hur institutioner och professionella kulturaktörer stimuleras till och samspelar med den ideella kultursektorn.**

- **Formerna för samverkan mellan ideella kultursektorn och regionerna redovisas i kulturplanerna. Där bör det beskrivas hur samverkan genomförts lokalt och regionalt samt hur kontinuerliga samverksansformer och processer ska etableras.**

Samverkan mellan statliga myndigheter

Regeringen har gett Statens kulturråd i uppdrag att inrätta ett samverkansråd bestående av representanter för de statliga myndigheter vilkas verksamhetsområden berörs av kultursamverkansmodellen. Ideell kulturallians har ingen invändning mot detta. Däremot saknas konkreta förslag på hur samverkan mellan staten och den ideella kultursektorn nationellt ska utformas. Staten skall enligt nya modellen möta våra organisationer regionalt och regionerna skall samråda med våra lokala organisationer inför framtagandet av kulturplanerna. Det saknas en nivå i samverkansutredningen, det nationella. Ideell kulturallians vill betona att medlen till de centrala organisationerna inte får läggas ut på regionerna. Ideella kultursektorn är folkrörelser och en förutsättning för att utveckla verksamheten är att det finns starka riksförbund. Det är viktigt att inte underskatt värdet av det ideella arbete som läggs ner i föreningslivet och betydelsen av att detta arbete är demokratiskt uppbyggt. Respekten för de interna demokratiska processerna i organisationslivet måste finnas hos regionerna och på nationell nivå.

- **Ideell kulturallians föreslår att ett samverkansråd upprättas med företrädare från den ideella kultursektorn på nationell nivå och statens kulturmyndigheter. Företrädarna för den ideella sektorn skall utses av dem själva. Målet med rådet skall vara att säkerställa dialog, kunskap och kompetens om den ideella kultursektorn på nationell nivå.**
- **Utformningen av detta samrådsorgan och fastställande av andra samverkansformer bör ingå i en överenskommelse mellan kulturlivets ideella aktörer – regeringen – Sveriges kommuner och landsting. En process för att förbereda en sådan överenskommelse bör genomföras på motsvarande sätt som redan skett för sociala området och integrationsområdet.**

Bidrag till konsulentverksamhet

Konsulentverksamhet är av stor betydelse för den ideella kultursektorn och från Ideell kulturallians skulle vi vilja se en utökad satsning på konsulentverksamhet. Idag är det bara delar av kultursektorn som har tillgång till konsulenter. Fler kulturområden borde omfattas exempelvis, amatörkulturområdet och ideella kultursektorns regionala strukturer.

Konsulentverksamheten behöver utvärderas och utvecklas, kontinuerligt. Det måste finnas tydliga mål och uppdrag samt återrapporteringskrav. Utformningen av uppdrag och krav skall göras i samverkan med den ideella kultursektorn d.v.s. den grupp som konsulentverksamheten är riktad till. Det är viktigt att det finns en balans mellan regional styrning av tjänster och behov och önskemålen av utövarna.

Stöd till tidsbegränsade insatser

Förslaget om att det även fortsättningsvis skall vara möjligt för regionala och lokala kulturinstitutioner att ansöka om medel för tidsbegränsade utvecklingsinsatser, har ideell kulturallians inget emot. Vi stödjer även att det avsätts medel centralt att fördela till utvecklingsinsatser (5.2.4). Däremot anser vi att den ideella kultursektorn också ska ha möjlighet att söka medel för utvecklingsprojekt. Under en lång period har ideella kultursektorn inom flera områden utestängts att söka projektmedel med motivering att det professionella kulturlivet har företräde. Denna form av kulturpolitik urholkar den ideella kultursektorns förtroende för politiken och myndigheter.

Ideell kulturallians anser:

- **Utvecklingsmedel skall kunna sökas av den ideella kultursektorn, regionalt och nationellt. Kraven på kvalitet, nyskapande projekt, nysatsningar, projekt av nationellt intresse skall gälla också för den ideella kultursektorn. Bedömningen av projekten skall ske utifrån fastlagda kriterier inte avgöras utifrån vilka som är sökande, om det är professionella kulturaktörer, institutioner eller andra aktörer.**

Skapande skola

I de kulturpolitiska målen uppmärksammas barns och ungas rätt till kultur. När nu kulturpolitiken öppnar sig gentemot det civila samhället förväntar vi oss att målet även kommer att innefatta barn och unga inom den ideella kultursektorn. Kulturpolitikens engagemang för barn och unga har hittills varit inriktad på kommunal verksamhet såsom musik- och kulturskolor, institutioner och kulturskapares arbetsmarknad. Barn och ungas verksamhet inom den ideella kultursektorn har sällan uppmärksammats, den är eftersatt resursmässigt och kulturpolitiskt. Man har inte tagit sig an behoven av lokaler som är lämpade för kulturaktiviteter, lokaler i anslutning av skolor dit barn och unga lätt kan ta sig eller kraven på resurser för att rekrytera, utbilda och behålla ledare.

Barn och unga bör uppmuntras att organisera sitt kulturella engagemang inom ideella föreningar med målet att delta i livslångt kulturutövande. Vi vill se offentliga mål för livslångt kulturande på motsvarande sätt som livslångt lärande.

Kulturverksamhet för barn och unga inom föreningslivet står för kamratskap, en trygg och social gemenskap. Barn och unga lär sig respektera och umgås med andra människor, över generationsgränser, kulturella och etniska gränser. Ideella kultursektorn står för något som kommuner och institutioner har svårt att tillämpa. Organisationerna ger barn och unga förutsättningar att påverka och ta ansvar genom mötesverksamhet och olika aktiviteter. Barn och unga får genom den ideella kultursektorn en tidig träning i demokratins grundläggande spelregler.

Ideell kulturallians föreslår att perspektiven på barn och ungas rätt till kultur breddas och i framtiden omfattar även rätt till kulturaktiviteter i skolan och på fritiden inom föreningslivet. Förutsättningarna för det ideella kulturlivet bör vara de samma som inom idrotten. Detta är inte minst en jämställdhetsrättighet.

Ideell kulturallians föreslår:

- **Att ett "Kulturlyft" genomförs på motsvarande sätt som Idrottslyftet i samspel med föreningslivet, studieförbunden, amatörkulturorganisationerna och andra ideella aktörer.**

Samverkan med civilsamhället och kulturskapare

Regeringen bedömer att dialogen mellan företrädare för staten, kommuner och landsting samt ideella kultursektorn behöver utvecklas. Under 2010 avser regeringen att bjuda in det civila samhället till dialog kring gemensamma framtidsfrågor (6.1).

Samverkansutredningen redovisar inte tydliga syften och former för genomförandet av dialogmötena. Menar regeringen allvar med att stärka samarbetet med det civila samhället måste ett sådant initiativ ha som utgångspunkt att processerna skall bygga på verkligt demokratiskt inflytande. Skall det civila samhället – medborgarna, ideella kultursektorn – vara en del av skeendena runt regionala kulturplaner och skapa ett ökat engagemang för kulturpolitiken, måste sektorn ges reella möjligheter att delta och påverka.

Ideell kulturallians förutsätter att dialogerna med det civila samhället fortsätter efter 2010. I samverkansutredningen saknas ett resonemang som talar om hur många organisationer staten hoppas nå och

vem som bedömer och utvärderar resultaten av mötena. Vilka krav den ideella kultursektorn kan ställa på dialogerna? Vad ska dialogerna leda till?

Planerade dialogmöten ska ge insyn, kunskap och vägledning till utformningen av framtida styrinstrument nationellt och regionalt. Dialogerna bör ge en gemensam idé om framtidsfrågor.

- **Ideell kulturallians ser gärna att staten samarbetar med den ideella kultursektorn i planeringen av träffarna och att organisationerna är med i arbetet med att utvärdera resultatet. Det är nödvändigt att ha lång framförhållning i samarbetet med ideella kulturorganisationer.**
- **Dialogerna med ideella sektorn bör finansieras av skattemedel. Samhället skall finansiera utlägg för resor och ersätta förlorad arbetsinkomst.**

Övrig synpunkt

Ideell kulturallians har konstaterat att de rikstäckande biblioteken inte omfattas av samverkansmodellen och inte är tänkt att vara del av kofferten. Ideell kulturallians ser biblioteken som viktiga lokala samarbetspartner för ideellt kulturliv. Vi ser en risk i att helhetsperspektivet tappas genom att utesluta biblioteken i regionaliseringsprocessen.

På uppdrag av Ideell kulturallians

Anna-Karin Andersson
Ideell kulturallians/Projektledare
Anna-karin.andersson@ideellkultur.se
08-531 99 259
www.ideellkultur.se

I Ideell kulturallians ingår:

Ax – Amatörkulturens samrådsgrupp

Bygdegårdarnas Riksförbund

Folkets hus och Parker

Folkrörelsernas konstfrämjande

MAIS – Musikarrangörer i samverkan

Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV)

Riksskådebanan

Riksteatern

Sensus studieförbund

SIOS – etniska organisationer i Sverige

Studiefrämjandet

Studieförbundet Vuxenskolan

Sveriges Hembygdsförbund

Våra gårdar

Medlemmar i ax – Amatörkulturens Samrådsgrupp

Amatörteaterns Riksförbund (ATR)

Föreningen för Tidig Musik

Kontakt nätet – riksorganisation för ideella kulturföreningar

KÖRSAM

Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)

Riksförbundet Lokalrevyer i Sverige

Riksförbundet Unga Musikanter (RUM)

Svenska Arbetarsångarförbundet (SAS)

Svenska Folkdansringen

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund

Sveriges Arbetarteaterförbund (ATF)

Sveriges Kyrkosångarförbund

Sveriges Körförbund

Sveriges Orkesterförbund (SOF)

Sveriges Spelmäns riksförbund (SSR)

UNGIKÖR

Medlemmar i MAIS – Musikarrangörer i samverkan

Kammarmusikförbundet (RSK)

Kontakt nätet – riksorganisation för ideella kulturföreningar

Riksförbundet arrangörer av nutida konstmusik (RANK)

Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)

Sveriges Körförbund

Sveriges Orkesterförbund (SOF)

Medlemmar i SIOS – Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige

Assyriska riksförbundet

Chilenska riksförbundet

Eritreanska riksförbundet

Finlandssvenskarnas riksförbund

Grekiska riksförbundet

Iranska riksförbundet

Italienska riksförbundet

Kurdiska riksförbundet

Polska riksförbundet

Portugisiska riksförbundet

Riksförbundet Roma International

Ryska riksförbundet

Serbernas riksförbund

Spanska riksförbundet

Syrianska riksförbundet

Turkiska riksförbundet